

Störst i Sverige om nykterhet, alkohol och andra droger

accent

Nº4 2024

En tidning från
IOGT-NTO

3
Tre blir en!
IOGT-NTO, UNF
och Junis röstade
ja till samman-
slagning

Stadsdelsmamman
Latifa Djorane
sticker hål på
utanförskapet

Vägvisare

Svenskar i danska brukarrum • **Trumps oberäkneliga** drogpolitik • **Sänkt skatt** för småbryggerier • **Beroende** får sämre tandvård • **Tyskarna** ogillar legaliseringen • **Alkoholdebuten** spelar roll • **Heroinet** sinar

Daglig nyhetsuppdatering, reportage och tidningsarkiv finns på [accentmagasin.se](https://www.accentmagasin.se)

Det gör ont när knoppar brister

Förändring svider, det är inget konstigt med det. Ifall förändring inte också gjorde lite ont så skulle det förta något från det som varit och som nu inte längre är.

Nu har en första uppsättning extrakongresser beslutat att tre av IOGT-NTO-rörelsens fyra förbund ska gå samman i en ny organisation. Den nya organisationen har inte fått ett fastställt namn än men under kongresserna stod valet mellan Nyktra och Nova.

"Att ta avstånd är bara början, det viktiga är vad vi gör med friheten."

Med detta beslut tas ett nytt steg i en historia av rörelse som sträcker sig tillbaka till 1800-talet och det är självklart

svårt att få med sig all denna historia i ett nytt namn. Det hela görs svårare av rörelsens bredd, inte bara mellan utan även inom förbunden görs så många olika sorters verksamhet som går bortom att ta avstånd från alkohol.

Att ta avstånd är ju faktiskt bara början, det viktiga är vad vi gör med friheten som kommer ur nykterheten. Vilket namn kan omfamna alla de individuella och mångfacetterade upplevelser av nykterhet, gemenskap och strävan efter en bättre värld som vår rörelse skapar?

Vi står nu inför ännu ett viktigt år i den svenska nykterhetsrörelsens historia, där den här nya organisationen ska födas och fyllas med innehåll och aktivitet. Det är också ett år då gårdsförsäljning av alkohol kommer fortsätta att utmana det svenska monopolet. Det är en brytningstid och den svider. Vi tar oss igenom tillsammans.

Läs mer om den nya organisationsformen på sida 12–13.

Jens Wingren
chefredaktör

accent

Pressläggning 9 december Nästa nummer 12 mars **Jens Wingren** Chefredaktör och ansvarig utgivare, 076-647 20 75, jens.wingren@iogt.se

Layout och produktion Spektra **Omslag** Foto: Gustav Gräll **Adress** Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm **Tryck** Stibo, Katrineholm **Obeställt material** Accent ansvarar inte för insänt obeställt material. Allt innehåll i Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. **ISSN** 0345-0406. **Medlem** i Sveriges tidskrifter. Svanenmärkt. **Adressändring** görs till medlemsservice@iogt.se eller 08-672 60 38 **Webb** accentmagasin.se

Foto: Jens Wingren, iStockphoto

Ohälsosamt samarbete

EU Vinbranschorganisationen CEEV, The Brewers of Europe och Spirits of Europe är nu del av Open Trade Coalition, en samling av 43 branschorganisationer som verkar mot handelshinder i EU.

– Det är ett forum som samlar många hälsoskadliga industrier, däribland läsk, socker och processade matvaror. Det är många industrier som gemensamt motarbetar forskning och ärlig information till konsumenter, säger Rebecka Öberg, IOGT-NTO:s politiska sekreterare i EU-frågor.

Dessa industrier har fått allt större skäl att blicka mot marknader utanför EU. Genom samarbetet hoppas man gynna sin export till länder utanför unionen.

– När EU blir bättre på att varna om vad olika livsmedel innehåller så söker man marknader där kraven inte är lika strikta, säger Rebecka Öberg.

Jens Wingren

"Ökningen av syntetiska opioider kan ses som en indikator på att heroinet är på väg att sina."

Foto: Anna Drmlik

Lennart Karlsson, ordförande för Svenska narkotikapolisföreningen menar att talibanernas förbud mot att odla opium i Afghanistan nu börjar få konsekvenser på den svenska narkotikamarknaden.

Går vidare trots protester

Gårdsförsäljning Portugal protesterar mot Sveriges planer på att införa gårdsförsäljning av alkohol. Det innebär ytterligare tre månader av väntan medan Europakommissionen tittar närmare på frågan. Men socialminister Jakob Forssmed backar inte, utan tror fortfarande att gårdsförsäljningen kan vara på plats till 1 juni 2025. Det säger han i en intervju med TT.

Jens Wingren

Foto: Ninni Andersson

Foto: Istockphoto

Osäkerhet när Trump återvänder till makten

Lite vad som helst kan hända med USA:s drogpolitik de kommande åren, anser Keith Humphreys. Men generellt går landet i en konservativ riktning.

USA I flera kampanjtal lyfte Donald Trump hur han vill stoppa drogerna från att flöda in i landet, bland annat genom att använda militären för att komma åt mexikanska drokarteller. Han har även förespråkat dödsstraff för narkotikahandlare.

– Han är oförutsägbar och kan ändra sig snabbt, säger Keith Humphreys, professor i psykiatri och beteendevetenskap vid Stanford universitet.

2017 utlyste Donald Trump katastroftillstånd med anledning av opioidkrisen. 2018 godkände han en lagstiftning som ökade finansieringen av narkotikavård.

– Det tyder på att han kan prioritera frågan igen. Det finns evangeliska väljare som är

positiva till att erbjuda behandling till missbrukare i fängelse till exempel. Samtidigt finns det konservativa väljare som inte är villiga att skjuta till mer pengar, säger han.

Han tror inte att USA kommer legalisera cannabis på federal nivå under Trump.

– Nej. Legalisering av cannabis är något liberalerna stod för, inte Trump. Delstaterna kan fortsätta med det de har påbörjat. Men vi såg till exempel hur Florida i valet röstade ned en legalisering.

Generellt, menar Keith Humphreys, genomgår USA ett skifte bort från liberal drogpolitik.

– Det är ett resultat av den misslyckade avkriminalisering vi sett i Oregon bland annat. Man kan säga att åtgärder för hårdare straff har vunnit över liberalisering. Det gäller oavsett vad folk tycker om Trump.

Anna Jonasson

Sänkt skatt för småbryggerier

Skatt Regeringen har nu lämnat ett förslag till riksdagen om att sänka skatten för mindre ölbryggerier. För att omfattas av skattesänkningen får bryggerierna som mest tillverka tre miljoner liter öl om året och ska vara oberoende från andra producenter. De allra minsta

producenterna får en skattesänkning med 50 procent.

– Alkoholskatten är ett av de mest effektiva verktygen för att minska alkoholskadorna. Tyvärr visar propositionen att regeringen vill subventionera alkoholföretag istället för att värna en politik som skyddar männ-

iskors hälsa. Det visar på en oroväckande syn på alkoholpolitiken där folkhälsan borde gå först, säger Emil Juslin drogpolitisk chef på IOGT-NTO.

Skattesänkningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Jens Wingren

Moderaterna vill slopa matkrav

Servering En utredning har föreslagit en uppluckring av kravet på matservering för den som vill servera alkohol. Inte tillräckligt menar Moderaterna som kallar matkravet för en kvarleva som bör städas bort.

Jens Wingren

Foto: Istockphoto

Tyskar ogillar legaliseringen

Cannabis En undersökning visar att tyskarna ett halvt år efter införandet av den nya cannabislagen till stor del är missnöjda. Var tredje tysk uppger att de märker av mer cannabisanvändning i sin vardag efter legaliseringen. 55 procent svarar att legaliseringen var fel beslut att ta och bara 37 procent av de svarande anser att det var rätt att legalisera.

Jens Wingren

Foto: Istockphoto

Hemleveranser oroar i Finland

E-handel Den finska regeringen vill att det ska bli lättare att sälja och köpa alkohol online och att alkohol ska få levereras till kundens dörr när man beställt mat från en butik eller restaurang. Men mer än tre fjärdedelar av finländarna är oroad för att hemleveranser kommer att innebära sämre kontroll av köparnas ålder och berusningsgrad.

Jens Wingren

Området kring brukarrummet H17 på Vesterbro i Köpenhamn är arbetsplats åt Peter Juhlin och Miriam Björklund.

”Hjälp fungerar bara om den bygger på jämbördighet”

Svenska droganvändare som söker sig till Danmark har större tillgång till skademinimerande åtgärder. Men det är en hård verklighet utan tillgång till vare sig danska eller svenska sociala skyddsnät.

TEXT & FOTO Marika Sivertsson

Håret är sprakande rött, och leendet måste vara det bredaste i Köpenhamn. Maria har också den varmaste kramen på hela Vesterbro. Den ger hon till Miriam Björklund när de råkar springa på varandra på Cafe Dugnad, en samlingsplats för drogbrukare i Köpenhamn.

– Jag kan alltid lita på Miriam. Hon är som en riktigt god vän!

Miriam Björklund arbetar uppsökande som sjuksköterska i ett mångprofessionellt team från Köpenhamns kommun. Trots att hon går omkring med substitutionsläkemedel (metadon och buprenorfin) i ryggsäcken är hon aldrig rädd. Hon känner sig skyddad av sitt nätverk.

Just den här tisdagen har hon sällskap av Peter Juhlin, diakon i Lunds stift. Hans jobb är att stötta svenskar som använder droger i Danmark och i bästa fall hjälpa dem hem igen.

Miriam Björklund berättar att en del svenskar hon träffar i Köpenhamn har flytt

”Brukarrummen handlar primärt om att rädda liv, inte om att minska droganvändningen.”

Miriam Björklund

från LVM (lagen om vård av missbrukare), en lag som hon menar inte är till användarnas fördel.

– Hjälp fungerar bara om den bygger på jämbördighet. Vi behöver mötas i ögonhöjd, säger hon.

Café Dugnad är relativt folktomt denna dag. Kaféets servering är centralpunkten på en stenlagd gård fylld med enkla bänkar och bord. Men det finns mer än bara mat här – en hälsoklinik med vilorum och möjligheter till enklare sjukvård, samt rena kanyler, ligger strax intill. Personalen på kaféet agerar vid tillfälle brobyggare, och kan hjälpa till med kontakter. Men man tränger sig inte på.

Peter Juhlin hittar snart ett par av sina svenska kontakter på kaféet. Hans uppgift är att motivera svenska narkotikaanvändare, som lever i Köpenhamn, till att återvända till Sverige, exempelvis för att avgiftas och gå in i behandling.

– Det kan vara svårt, en hel del av dessa personer har flytt från Sverige av olika anledningar och har ingen större önskan om att återvända.

Det är lättare för svenskar att använda droger i Danmark – de skadereducerande insatserna är välutbyggda. Den mest uppenbara kontrasten ligger i förekomsten av brukarrum där det finns sjukvårdspersonal. I närheten av dem får man också ha narkotika för eget bruk utan att behöva vara rädd för polisen.

– Men många far illa. De lever i en miljö där våld är vardagsmat. Det är vanligt att förlora sina id-handlingar, telefoner och bankomat-kort, vilket försvårar det mesta i vardagen, säger Peter Juhlin.

I Danmark har svenskarna inte möjlighet att få lika omfattande hjälp som danska droganvändare. Svenskar har tillgång till akut sjukvård, men inte behandling med substitutionsläkemedel. Det kan också vara svårt att få en mer stadigvarande härbärgesplats för

svenskar, eftersom boendena är subventionerade av kommunen.

– Fem svenskar dog förra året, under en period av åtta månader. Flera av dem bodde på ett härbärge som även tar in svenskar. Men vi kan inte hjälpa dem med något annat. Inte med substitutionsbehandling, och inte inom vården – vi har ingen historik på dem vare sig i psykiatri eller inom den somatiska vården, säger Miriam Björklund.

En orsak till dödsfallen tror hon kan vara att svenska droganvändare ofta har ett kraftigt alkoholmissbruk, vilket i kombination med heroin och metadon är dödligt.

– Det är på ett sätt bra att härbärgen väljer att ta in dem, de får tak över huvudet. Samtidigt blir det ännu svårare för oss att brobygga hem till Sverige där de kan få ordentlig hjälp. Det är ett svårt dilemma. Men mycket behöver också förändras hemmavid, poängterar Peter Juhlin.

– Man måste agera snabbt när någon vill hem. Tyvärr är svenska myndigheter som

regel för långsamma, de är inte vana vid problematiken. Risken är alltid hög att den som ville tillbaka ger upp när det tar för lång tid.

Om än centrala i den danska skademinimeringen, finns fortfarande inga brukarrum i Sverige. Den stora frågan i den svenska debatten är vilka fördelar som finns med brukarrummen. Personalen i de danska brukarrummen har räddat liv; ingen som tagit en överdos där har avlidit. Men forskning visar också att brukarrummen hittills inte har varit ett sätt att minska droganvändningen.

– Brukarrummen handlar primärt om att rädda liv, inte om att minska droganvändningen. Det förebyggande arbetet står andra aktörer för, primärt socialtjänsten, säger Miriam Björklund.

Hon anser att det lätt uppstår missförstånd om hur skademinimering fungerar.

– Det är inte som att vi säger: ”Åh, du har börjat med heroin, vad mysigt! Kom, härinne kan du injicera.” Men alla över 18 år som har ett skadligt drogbruk ska bemötas med en skadereducerande inställning.

Det betyder att behandling ska ske med respekt och acceptans för den enskilde individens autonomi och livsval, även om det innebär ett liv med drogbruk, förklarar hon.

– Det betyder också att vi inte ger upp. Om det så ska till tio försök innan brukaren kommer iväg till den önskade behandlingen, så försöker vi tio gånger! ☘

DANSKA BRUKARRUM

- ▶ **Sedan 2012**, då det första brukarrummet öppnades, har personal ingripit vid mer än 1200 överdoser. Hur många dödsfall de förhindrat är ovisst, men hittills har ingen dött av överdos i ett brukarrum. Brukarna får också möjlighet att testa drogerna innan de används.
- ▶ **Enligt siffror** från Köpenhamns kommun har man registrerat att 358 svenska medborgare under de senaste fem åren använt sig av brukarrummet H17. Under samma period har 294 svenskar registrerats på brukarrummet Skyen i Köpenhamn.
- ▶ **Antalet narkotikarelaterade dödsfall** har legat på ungefär samma nivå i Danmark under de senaste 20 åren. 2022 dog 280 personer av narkotikarelaterade orsaker.

Foto: Eveline Johnson

Hallå där Martina Zetterqvist

1 Du är utredare på CAN och har börjat forska om sociala medier. Vad är det du vill ta reda på?

– Om ungas användning av sociala medier har några långsiktiga konsekvenser för alkoholkonsumtion, psykisk hälsa och skolprestationer, samt om vissa grupper är mer påverkade än andra, positivt eller negativt.

2 Varför är sociala medier intressanta?

– De har förändrat hur vi umgås och hämtar information. Under samma tid har antalet unga som mår sämre ökat. Många studier har konstaterat ett samband, men inte vad som är hönan och ägget. Det hoppas vi kunna säga något om genom att vi följer samma personer över tid.

3 Vad tror du resultatet blir?

– Hypotesen är att sociala medier har en negativ påverkan på psykisk hälsa och hur man presterar i skolan. Sedan tror vi att de kan leda till högre alkoholkonsumtion. Vi kommer att titta på om det är skillnad på olika sociala medier och hur de används. Är det för att hålla kontakt med kompisar kanske det är positivt för måendet, medan ett passivt tittande på andras innehåll, där man jämför sig med den perfekta bild de vill visa, kan vara negativt.

Eva Ekeröth

➤ Läs mer om aktuell forskning på accentmagasin.se

Foto: Pierre Villedieu/Unsplash

Sämre tandvård för personer med beroende

Tandvården behöver anpassas för att bli mer tillgänglig, enligt Socialstyrelsens utredare.

Vård En sammanställning från Socialstyrelsen visar att personer som återkommande vårdats för bruk eller beroende av alkohol eller narkotika går till tandläkaren mer sällan än genomsnittet.

– Det är få i den gruppen som genomgår en basundersökning. Vi ser också att de som genomgår en sådan gör det mer sällan än befolkningen i allmänhet, säger Matilda Hansson, den utredare på Socialstyrelsen som gjort sammanställningen.

– Många i den här gruppen har hög risk för dålig munhälsa och bör undersökas varje år.

Att inte undersöka tänderna gör att problem inte upptäcks förrän det blir akut.

En hög andel i gruppen besöker bara tandvården i akuta lägen. I åldersgruppen 26–39 år är det 20 procent som bara kommer akut, jämfört med 7–8 procent av dem i samma ålder i hela befolkningen. Den dåliga tandhälsan får stora konsekvenser för den enskilde.

– Det kan leda till att de tappar tänder och får svårt att äta och värk. Dessutom är det inte ovanligt att tandläkare upptäcker andra sjukdomar och misshandel.

Matilda Hansson anser att tandvården borde ta ett större ansvar för gruppen och anpassa möjligheterna till vård.

– Man kanske kunde ha drop-in eller se till att tandvården kommer till platser där de här personerna befinner sig.

Eva Ekeröth

Uppskjuten alkoholdebut spelar roll

Unga Jonas Raninen från Karolinska institutet har sedan 2017 följt en grupp unga för att kartlägga hur deras alkoholvanor förändras genom livet.

I den senaste enkätundersökningen syns att de som inte hade börjat dricka alko-

hol i nionde klass idag mår bättre, trivs med livet och har lyckats bättre i skolan jämfört med dem som drack i nian.

De som hade börjat dricka alkohol redan i niondeklass dricker idag som unga vuxna 1,5 gånger så mycket alkohol som de övriga i

studien. Dubbelt så många av dem berusningsdricker en gång i månaden eller oftare och risken för att ha utvecklat alkoholberoende är 1,5 gånger högre i den här gruppen jämfört med övriga alkoholkonsumenter.

Jens Wingren

Karolina
Dahlbeck
Nobel

Foto: Systembolaget

Mer tillåtande syn på berusning

Alkoholindex Enligt Systembolagets årliga undersökning har svenskarnas syn på att dricka, och att bli berusad, sedan 2020 blivit mer tillåtande när det gäller att exempelvis bli full på en restaurang eller att dricka när barn är med.

Karolina Dahlbeck Nobel, ansvarig för folkhälsa på Systembolaget, anser att det finns stora risker med en mer tillåtande attityd.

– En sådan förändring kan göra det svårare för samhället att se och hantera de hälsorisker och sociala kostnader som alkoholen kan orsaka redan vid måttligt drickande.

Systembolaget rankar svenskarnas attityd på en skala från 0 till 100 utifrån undersökningen, där en låg siffra indikerar en tillåtande attityd. Sedan 2020 har siffran sjunkit från 63,4 till 59,2.

Jens Wingren

39%

... av de 1525 förare som omkom i trafiken mellan 2012 och 2022 hade alkohol eller andra droger i blodet. Elva procent hade bara alkohol i sig medan 23 procent enbart var narkotikapåverkade. I fem procent av fallen hittade man spår av både alkohol och narkotika.

Källa: Folkhälsomyndigheten.

Hon får CAN:s forskningspris

Pris Elisabet Jerlhag Holm är professor i farmakologi vid Göteborgs universitet och får årets drogforskningspris från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, för sin forskning om hur tarm-hjärnpeptider spelar roll i beroende.

Hon och hennes team har identifierat samspel mellan tarm-hjärn-axeln och belöningssystemet vilket på sikt kan leda till nya sätt att behandla alkoholberoende.

Jens Wingren

Foto: Staffan Holm

Många dör i överdos utan att söka vård

En tidigare oidentifierad grupp förvånar forskarna – och väcker nya frågor.

Opioider För några år sedan publicerades en studie som visade att 90 procent av de personer som dött i opioidöverdos var tidigare kända av vården, socialtjänst eller kriminalvård. Det antydde att förutsättningarna var goda att nå ut till denna grupp för att förhindra dödsfall. Nu har forskare med en annan metod tittat på konstellationer av kontakter med myndigheter. I materialet framträder tre olika grupper. De första två grupperna präglas av psykisk sjukdom respektive kriminalitet. Men den tredje och största gruppen överraskade forskarna.

– De har enbart haft sporadiska kontakter med vården, mestadels akutsjukvård och somatisk sjukvård, säger Björn Johnson, professor vid Lunds universitet och en av forskarna bakom studien.

Hela 48 procent av personerna i materialet hade knappt haft kontakt med vården under åren före sin död. Hade de haft kontakt med vården så handlade det sällan om deras drogproblematik. Resultatet ger en helt annan bild av möjligheterna att nå målgruppen med överdosförebyggande insatser.

– Vi tror att det är svårt att nå den här gruppen eftersom de inte har kontakt med de traditionella vägar som finns för att erbjuda naloxon, vård och behandling. De har flugit under radarn och hållit sig borta från vårdinsatser för själva drogproblemen.

Många i denna grupp hade ett ordnat boende och inte heller försörjningsstöd i samma utsträckning som de andra som dött i överdos.

– Kanske är detta en mer socialt integrerad grupp som håller sig borta från vården. Man kanske har familj och är rädd att socialtjänsten ska blandas in eller så vill man inte bli sedd på en LARO-mottagning, säger Björn Johnson.

Jens Wingren

Foto: Håkan Røjder

Björn Johnson är professor i socialt arbete vid Lunds universitet.

Suhaila Badami, Latifa Djorane
och Soosan Askarzada är Sigtuna
kommuns stadsdelsmammor.

Mammor som stöttar

Hårdare straff ska avskräcka från gängkriminalitet och droghandel. Det är vad som hörs i debatten. Sigtuna har i stället valt att förebygga – via mammor.

TEXT Eva Ekeröth FOTO Gustav Gräll

Varenda sittplats är upptagen i Röda rummet i Valsta centrum. På bänkarna längs väggen och på de utställda stolarna sitter kvinnor, av hudfärg och klädsel att döma, från världens alla hörn. Många har en bebis i famnen. På golvet sitter en grupp små barn och bläddrar i bilderböcker. Det är föreningen Mamma United som bjudit in till träff och dagens tema är psykisk ohälsa. Med på mötet är även Sigtuna kommuns tre stadsdelsmammor.

– Att samarbeta så här med andra organisationer och myndigheter är en stor och viktig del av vårt arbete. Vi försöker alltid vara med där det händer något, som på Valstadagen. Vi får också kontakt med kvinnor via SFI (Svenska för invandrare) och Familjecentralen som slussar dem till oss. Vi är väldigt flexibla, både med var och när vi jobbar, säger Suhaila Badami, en av stadsdelsmammorna.

Jobbet har hon haft sedan november 2023. Hon har ett vänligt sätt och nära till leendet – en stor fördel eftersom stadsdelsmammornas jobb till stor del är uppsökande.

– Vi brukar ofta stå utanför Ica. Om vi hör

några som talar ett annat språk än svenska, så pratar vi med dem. Vi berättar vilka vi är och vad vi kan hjälpa dem med, säger Suhaila Badami.

Hon kom till Sverige från Tanzania för fyra år sedan. Trots den korta tiden i Sverige talar hon utmärkt svenska. Dessutom talar hon urdu, hindi, swahili och engelska. För jobbet är det en stor merit att kunna många språk. Tillsammans talar de tre stadsdelsmammorna nio olika språk.

Under en paus i mötet hjälper Suhaila Badami och Latifa Djorane, även hon stadsdelsmamma, till med att servera kaffe och te och tolkar för personer som inte riktigt har förstått allt som sagts. För Latifa Djorane är det här bara hennes andra vecka på jobbet.

Hon kommer från Algeriet och har varit i Sverige i sju år. Hon kom först i kontakt med stadsdelsmammorna via Familjecentralen.

– Och sedan träffade jag dem igen i somras när jag arbetade för Mamma United och vi samarbetade med stadsdelsmammorna. Det visade sig att de behövde någon som talade arabiska och franska, och det gör jag.

Den tredje stadsdelsmamman, Soosan

Askarzada, kom till Sverige från Afghanistan för sex år sedan och liksom Suhaila Badami har hon varit anställd sedan november 2023. Nu står hon utanför lokalen och pratar i telefon med en kvinna som behöver akut hjälp med att förstå vad personalen på hennes barns förskola vill säga henne.

Förutom att delta på Mamma Uniteds träffar och vägleda hjälpbehövande per telefon så har stadsdelsmammorna många och varierade arbetsuppgifter.

– Vi ordnar träffar varje månad, på olika teman. Då kommer det ofta någon expert och föreläser. I går hade vi till exempel ADHD och autism på schemat. Det var många som var intresserade av det och hade önskat det som tema, säger Suhaila Badami.

Andra uppskattade arrangemang är sim- och cykelkurser.

– Men vi slipper undervisa på kurserna. Det kommer det någon utifrån och gör.

De ordnar också utflykter i närområdet.

– Alla är välkomna, men det kommer oftast bara kvinnor. Jag tror att det kan bero på att de oftare är föräldralediga, säger hon.

– De män som kommer är oftast äldre och ►

”Vi lär oss massor om samhället och blir väldigt integrerade vi också.”

Latifa Djorane

kan inte svenska så bra. De vill kanske ha ett brev från någon myndighet översatt för dem, inflikar Soosan Askarzada.

De första stadsdelsmammorna anställdes i början av 2023 som en del av Sigtuna kommuns satsning Samhällsbyggnadslyftet. Syftet är att minska och motverka segregationen i samhället. Sin arbetstid delar stadsdelsmammorna mellan Valsta och Märsta som båda är förorter med integrationsproblem i Sigtuna kommun.

– Det är en stor satsning, men vi tror på att arbeta förebyggande. Stadsdelmammorna når väldigt många, till exempel med information om att SFI finns. Dem de når hade kanske kommit dit ändå, men om vi kan få dem att börja några månader tidigare så kommer de fortare in i samhället och väldigt mycket

är vunnet, säger Sara Odstam, som är chef för stadsdelsmammorna.

För att vara aktuell för jobbet som stadsdelsmamma ska man vara bosatt i kommunen, ha egen erfarenhet av att vara nyanländ i Sverige, stå utanför arbetsmarknaden och tala flera språk, helst inte samma språk som de andra två. Men mamma måste man inte vara.

– Nej, jag har inga barn än, så det är inget krav, men vi hjälper andra och vägleder dem. Det är sådant som mammor gör, säger Suhaila Badami.

Arbetet är på halvtid och tidsbegränsat.

– Som mest tycker vi att de ska stanna ett och ett halvt till två år. Till skillnad från de flesta chefer blir jag glad om mina medarbetare hittar annat jobb. Men inte för snabbt. Helst ska de stanna åtminstone ett år för att hinna bygga upp sitt kontaktnät, säger Sara Odstam.

PREVENTION

► **Förebyggande insatser** och prevention, som Sigtunas stadsdelsmammor, syftar till att minska risk- och öka skyddsfaktorer. Riskfaktorer är sådant som ökar risken för att barn och unga till exempel ska börja använda alkohol eller narkotika. Skyddsfaktorer skyddar från en ohälsosam livsstil och dämpar effekten av riskfaktorer.

► **Eftersom risk- och skyddsfaktorer** är desamma för alkohol, narkotika, tobak och spel om pengar finns inget specifikt sätt att förebygga det ena eller andra. I stället handlar förebyggande arbete om att jobba brett hälsofrämjande, till exempel genom att stärka föräldrar i sin föräldraroll och ge barn och unga stöd för att klara skolan.

► **Genom att allmänt** främja en god hälsoutveckling och samtidigt identifiera och stärka personer med flera riskfaktorer och få skyddsfaktorer tidigt, kan samhället bidra till färre ANTS-relaterade problem och ökad jämlikhet i hälsa.

Källa: Folkhälsomyndigheten.

Suhaila Badami har fått besked att hon får stanna till nästa sommar. Parallellt med jobbet studerar hon på komvux.

– Jag vill börja läsa ortopedteknik med robotik på universitetet. Kommer jag inte in där ska jag nog utbilda mig till lärare. I Tanzania jobbade jag ideellt som lärarassistent. Så det är ett yrke jag provat på tidigare.

Hon är inte ensam om att ha undervisat tidigare. Faktum är att alla tre stadsdelsmammor har pedagogisk erfarenhet. Båda de andra är lärare.

– I mitt hemland undervisade jag högstadieselever. Det är jättebra att kunna få möjlighet att jobba och plugga samtidigt. Jag har läst svenska och engelska och just nu läser jag matte på komvux, säger Soosan Askarzada, som snart hoppas kunna komplettera sin afghanska lärarexamen så att hon blir behörig att undervisa svenska elever.

Även Latifa Djorane är lärare till yrket och studerar på komvux vid sidan av jobbet.

– Jag är klar med engelska 4 och söker praktik inom ekonomi eller HR. I mitt hemland, Algeriet, undervisade jag i makroekonomi och

Stadsdelsmammorna arbetar uppsökande. De syns ofta på torget eller utanför Ica.

statistik på universitetet och så jobbade jag med HR-frågor där. När jag kom till Sverige fick jag barn och blev hemmafru. Som småbarnsmamma skulle jag inte klara både studier och arbete om det här jobbet var på heltid, särskilt inte som min man jobbar kvällstid.

Latifa Djorane är väldigt nöjd med sitt nya jobb.

– Det bästa med jobbet är att få träffa nya människor, att få hjälpa andra och se dem gå vidare och integreras. Det märks att vi gör skillnad. Och så lär vi oss massor om samhället och blir väldigt integrerade vi också, skrattar Latifa Djorane.

Suhaila Badami håller med och ger ett exempel på vad hon själv lärt sig om det svenska samhället:

– Jag kände inte alls till Försäkringskassan, men när jag behövde hjälpa någon så blev jag tvungen att lära mig vilka bidrag man kan få, hur man får dem och varför man får bidrag, säger hon.

Soosan Askarzada instämmer.

– Kvinnorna kommer med massor av frågor och vi får lov att ta reda på svaren. Vi får hjälpa dem att söka förskola och skola, sfi och arbete. Vi lär oss väldigt mycket.

Svårast är att hjälpa till att hitta jobb.

– Många tror att om de bara är beredda att ta vilket jobb som helst så löser det sig. Men vi försöker förklara att det är ett jobb att söka jobb. Det är inget som man gör på en dag. Det kan ta flera månader, säger Soosan Askarzada.

Alexandra Tetschet, projekt- och kampanjledare på iOGT-NTO, har lång erfarenhet av att arbeta med föräldrar i utanförskapsområden, bland annat i iOGT-NTO:s föräldrastöd Föräldrar tillsammans 2.0. Hon blir glad när hon får höra talas om Sigtunas satsning.

– Det är jättebra. Jag älskar att de arbetar så här vardagsnära, som att hjälpa till med översättningar eller andra problem som dyker upp. Det liknar väldigt mycket hur vi arbetar med Föräldrar tillsammans 2.0.

En utvärdering som nyligen gjorts av Föräldrar tillsammans 2.0 visade att det är ett arbetssätt som fungerar.

– Att ha personer som har den kulturella och språkliga kompetensen gör att man snabbt kan fånga upp sådant som oroar föräldrar, till exempel ryktet om att socialtjänsten tar muslimska barn. Då kan man bemöta det och klara ut de missförstånd som finns. De blir positiva förebilder och en brygga mellan utrikesfödda föräldrar och samhället. ✕

Suhaila Badami tar kontakt med dem som inte talar svenska.

Ombud röstar om
ändringar i förslaget
under extrakongressen.

Ja till sammanslagning

IOGT-NTO, Junis och UNF kommer att gå samman i en ny organisation. Men namnet på den nya organisationen är ännu oklart.

TEXT & FOTO Jens Wingren

Lördagen den 23 november togs ett historiskt beslut för den svenska nykterhetsrörelsen. Tre av IOGT-NTO-rörelsens fyra förbund beslutade att gå samman i en ny organisation. Nykterhetsrörelsens scoutförbund, NSF, valde däremot att ställa sig utanför.

Det var en stor majoritet av IOGT-NTO:s ombudsförsamling som röstade för det

förslag till ny organisation som under en intensiv dag hamrades fram i förhandlingar mellan de fyra förbunden.

– Vilken dag, jag har rysningar! Idag har vi skrivit historia mina vänner, sa IOGT-NTO:s förbundsordförande Lucas Nilsson från talarstolen efter beslutet.

Strax därefter kom besked om att Ungdomens nykterhetsförbund, UNF, och Junis

också sagt ja till förslaget. Beskedet från NSF dröjde däremot. Strax efter klockan fem på eftermiddagen stod det klart att 58 procent av scouternas ombud röstat emot förslaget.

– Det är nog den största reservation jag sett i alla mina år. Så folk är inte alls överens egentligen, säger Björn Jönsson från NSF:s förbundsstyrelse.

Det är framförallt synen på hur man utser ombud som skiljer sig mot den övriga rörelsen, menar han.

– I de andra tre förbunden så har man distriktsombud. Man utser ombuden på en hög nivå och det är inte alla medlemmar som har en lokalförening. Alla våra medlemmar utgår från kåren vilket gör att man har en lokal förankring med ombud från lokal nivå.

Flera ändringar gjordes i det förslag som

”Utgångspunkten är att NSF är en del av vår rörelse och att vi fortsätter värna om dem.”

Lucas Nilsson

lades fram från förbundsstyrelserna en månad innan kongresserna. Men i det stora hela accepterades visionen om en gemensam organisation som samlar alla rörelsens resurser och som lägger stor vikt på att säkra ungas inflytande. Det är dock ännu inte klart ifall NSF, i och med valet att inte ingå i den nya organisationen, kommer att gå miste om pengar från Miljonlotteriet.

– Det får vi titta på hur vi löser rent praktiskt. Vi har en fördelningsnyckel för överskottet idag men den faller när flera organisationer går samman. Men utgångspunkten är att NSF är en del av vår rörelse och att vi fortsätter värna om dem, säger Lucas Nilsson.

Namnet är dock fortfarande en ouppklarad fråga. Förbundsstyrelserna hade föreslagit att den nya organisationen skulle heta Nyktra, men under de sista veckorna innan extrakongresserna seglade namnet Nova upp som en utmanare. Matilda Ribeiro från UNF Örebro som ursprungligen la förslaget om att döpa organisationen till Nova argumenterade för sin sak i IOGT-NTO:s talarstol under extrakongressen.

– Många företag heter kanske Nova men vi kan göra organisationen Nova så mycket större än de här småföretagen, sa hon.

Till slut landade man i att provisoriskt anta namnen Nya nykterhetsrörelsen och Nya nykterhetsrörelsen plus fram till det första ordinarie riksmötet hösten 2025.

– Praktiskt kommer vi att fortsätta använda namnen IOGT-NTO, UNF och Junis fram till första riksmötet. Rent formellt kommer vi använda namnet Nya nykterhetsrörelsen men det är inget som medlemmarna eller allmänheten kommer att märka, säger Lucas Nilsson.

Med detta beslut inleds processen att omvandla IOGT-NTO till den organisation som under processen kallats Allmänförbundet. Junis kommer att omvandlas till Verksamhetsförbundet, den organisation som ska samla föreningar med mer än 60 procent medlemmar under 26 år. UNF har i och med beslutet inlett processen att avvecklas som förbund för att uppgå i den nya organisationen.

– Det är ju ett stort beslut. Det tycker nog alla som var i rummet, men vi var överens om

att det var ett nödvändigt beslut, säger UNF:s förbundsordförande Jane Segerblom.

Att IOGT-NTO, UNF och Junis nu ska närma sig varandra och smälta samman kanske inte kommer att märkas på föreningsnivå än på ett tag.

– Nu går vi in i en övergångsperiod. Först ska beslutet bekräftas, sen kommer vi att börja bygga ihop våra verksamheter gradvis. Jag tror på att vi stegvis smälter ihop men riksmötet nästa höst är då vi får nytt namn och då vi firar vår nya organisation, säger Lucas Nilsson.

Beslutet om att bilda den nya organisationen ska bekräftas på en andra extrakongress. I nuläget verkar det troligt att denna kommer genomföras under tidig vår nästa år och att det blir en helt digital kongress för att enbart bekräfta det beslut som fattats på första extrakongressen. 🗳️

📌 Läs mer på accentmagasin.se/omorganisation.

OMORGANISATION

► **Förra året fattade** IOGT-NTO-rörelsens kongresser respektive förbundsmöte beslut om att utreda en gemensam organisationsform för förbunden.

► **Tre av rörelsens fyra förbund** kommer nu att samlas i två enheter; ett allmänförbund som innehåller de allra flesta funktioner och resurser, samt ett verksamhetsförbund där föreningar samlas som har minst 60 procent medlemmar under 26 år.

► **Den nya organisationens** högsta beslutande organ kallas för riksmötet. För att säkra ungas inflytande föreslås att minst 25 procent av både förbundsstyrelsen och ombuden på riksmötet ska vara under 26 år.

► **Beslut om omorganisation** fattas av två extrakongresser. En första extrakongress hölls i Norrköping den 23 november, där tre av rörelsens fyra förbund beslöt sig för att gå vidare med omorganisationen, scoutförbundet NSF valde att ställa sig utanför. Den andra extrakongressen kan äga rum som tidigast en månad efter den första. Efter det planeras ett första ordinarie riksmöte till hösten 2025.

Hur känns det efter beslutet?

Ann-Britt Andersson Hagel, ombud för distrikt Svea

– Framförallt känner jag stor sorg över att UNF som självständig organisation, styrd av unga, nu går i graven. Det tror jag blir svårt att återhämta.

Max Ås, ombud för distrikt Sydost

– Överlag känns det bra, även om det så klart är lite sorgligt att se UNF gå i graven. Samtidigt känns det som ett beslut som är bäst för framtiden.

Kajsa Ragnarsson, ombud distrikt Öst

– Det känns roligt, spännande och energigivande att få gå framåt och arbeta för att få ihop tre av våra förbund till ett. Samtidigt som det känns tråkigt att NSF inte är med i sammanslagningen så är vi ändå en familj och kommer fortsätta samarbeta och dela vägen framåt.

”UNF har gett mig inställningen att det är möjligt att påverka.”

Medlemmen Linnea Granqvist

Du har samlat in 78 000 namnunderskrifter för de nedläggningshotade nattågen mellan Göteborg och norra Sverige. Varför?

– Ska vi kunna resa klimatvänligt och smidigt så är det viktigt att nattågen finns kvar och att de går längre än till Stockholm. Det är viktigt för att folk ska vilja bosätta sig i norra Sverige. Jag reser själv med tåg från Östersund till Göteborg för att träffa vänner och familj.

Hur kom det sig att du fick träffa infrastrukturminister Andreas Carlsson?

– När det blev så många underskrifter ville jag inte bara mejla över dem, så jag bad om ett möte. Först erbjöd de ett videomöte, men jag tyckte inte att det räckte så jag stod på mig om ett fysiskt möte. Det var ett bra möte, men lite nervöst. Vi tycker olika. Han tycker att ett kommersiellt bolag ska ansvara för trafiken, men jag anser att staten måste bidra eftersom det är svårt att få lönsamhet på sträckan.

Hur kommer det sig att du tyckte att du borde göra något?

– Mina ungdomsår i UNF har gett mig inställningen att det är möjligt att påverka. Som UNF:are var jag i Bryssel några gånger och träffade politiker. Det har betytt jättemycket. Det har givit mig ett självförtroende och en tro på att man kan trycka på politiker. Utan den bakgrunden hade jag aldrig vågat stå på mig utan nöjt mig med ett videomöte.

Text: Eva Ekeröth Foto: Sandra Lee Pettersson

Bor: Östersund **Ålder:** 31 **Gör:** HR-konsult på region Jämtland Härjedalen. **Medlem:** ”Sedan jag föddes”. Ordförande för IOGT-NTO Breidablick.

Ifrågasätt traditionerna!

Alkoholkulturen bygger hela sin existens på det uppfattat förutfattade, det givna, det oreflekterade. Sällan blir detta så synligt som under våra högtider. När traditionerna marscherar in följer vana och gammal hävd ofta med. Snapsen ska stå på bordet för att den alltid har stått på bordet, så här års. Varför? För att det är så!

Men skrapar man på ytan så ser man att de faktiska argumenten är ganska få. Framför allt är de oproportionerliga sett till vad alkoholen orsakar. Med hundratusentals barn som far illa, tusentals som dör varje år, var nionde person som brottas med någon form av alkoholmissbruk och miljoner människor som använder alkohol bara för att de inte vill bli utstötta från sina sociala sammanhang ska det mycket till för att den där flaskan ska få motivera sin plats på bordet, i det stora hela.

Under de senaste åren har vi i IOGT-NTO-rörelsen rönt stora framgångar med Vit jul. Sedan ett par år tillbaka arbetar vi även med Torr midsommar. Båda budskapen väcker stort engagemang, både inom och utanför IOGT-NTO.

Jag tror det är för att många människor känner att den där flaskan har en oförtjänt given plats på våra högtidsbord. Att vi är många som ser alla barn som far illa som konsekvens. Att vi är fler och fler som ser hur alkohol stjälper snarare än hjälper när det kommer att hamna i julstämning och få känna genuin gemenskap.

Tack vare de många människornas engagemang har också normen kring alkohol under jul förflyttats. Än är vi inte i hamn, och än far många illa. Men fler och fler väljer idag att fira en Vit jul, tack vare ditt engagemang i att sprida Vit jul och få fler att reflektera kring de normer som omgärdar våra högtider.

Med det väljer fler att ifrågasätta det uppfattat förutfattade, motsäga sig det givna och reflektera över det oreflekterade. Det bådär illa för alkoholindustrin, och gott för barnen och allas vårt välmående.

Lucas Nilsson
Förbundsordförande

"Många känner att den där flaskan har en oförtjänt plats på våra högtidsbord."

HÅLL VÄRMEN MED ♥ NYKTER GEMENSKAP

Nu finns reflexmössor och andra vintriga nyheter i webbshoppen.

iogt-nto.topline.se

Nu tändas tusen juleljus & du kan vara med!

På jordens mörka rund
behövs ditt ljus.
Bli månadsgivare idag!

IOGT·NTO
MOVEMENT